

TALOUSARVIOALOITE 720/2002 vp

Määrärahan osoittaminen vanhojen metsien suojelukompensatioon

Eduskunnalle

Valtioneuvoston päätöksellä 3/500/96: 27.6.1996 muodostettiin Pohjois-Suomeen vanhojen metsien suojeluohjelma. Päätöksellä perustettiin uusia luonnonsuojelualueita yhteensä noin 293 000 hehtaarin pinta-alalle, josta noin 63 100 ha on talouskäytössä olevia metsämaita ja 164 600 ha muita metsä- ja kitumaita. Muilla valtioneuvoston periaatepäätökseen 7.12.1995 kuuluneilla inventointialueilla olevat luontoarvot edellytettiin säilytettävän alue-ekologisen suunnittelun avulla.

Pohjois-Suomen valtionmaiden uusien suojelualueiden arvioitiin vähentävän Metsähallituksen vuosittaisia hakkuukertymiä 330 000 kuutiometriä. Lisäksi Kuusamon yhteismetsän omistamien suojelualueiden toteuttaminen maanvaiholla vähentäisi Metsähallituksen vuotuista hakkuukertymää 35 000 kuutiometriä. Suojelusta aiheutuisi Pohjois-Suomessa ilman kompensatiota 183 välittömän metsätyöpaikan vähennys, ja jos otetaan huomioon myös välilliset ja johdetut vaikutukset, 800 työpaikan menetys.

Pohjois-Suomen metsien suojelusta aiheutuvien talous- ja työllisyysvaikutusten kompensoimiseksi päätettiin toteuttaa hankkeet, joiden kustannusvaikutus on yhteensä 386,4 milj. markkaa kymmenen vuoden aikana. Päätöksen mukaan eri ministeriöt toteuttavat rahoitusohjelmaa vuosittain hallituksen päättämien menokehysten puitteissa.

Kompensatio-ohjelman olisi pitänyt toteutua vuodesta 1997 alkaen. Lapin liitto on selvittänyt asiaa ja eri viranomaisilta kerätty tiedot osoitta-

vat selvästi, että kompensatiot eivät toteudu. Kun kompensatio-ohjelmalla päätöksen mukaan haluttiin siirtää suojelun kustannukset koko kansan maksettavaksi, on toteutusviranomaisilta saadun tiedon perusteella toteutunut vain noin 10 % sellaisia hankkeita, joiden rahoituksen myöntämisessä kompensatio on ollut keskeinen peruste. Jopa tämä 10 prosentin toteutuma-aste voidaan kyseenalaistaa, sillä ministeriöiden määrärahat, joilta kompensatioita olisi tullut maksaa, ovat mainittuina vuosina vähentyneet jopa kymmeniä prosentteja.

Valtioneuvoston päätös sisällyttää kompensatio-ohjelman toteutus budjetin olemassa oleville momenteille ilman erillistä rahoitusta näyttää olevan myös EU-lainsäädännön vastainen, sillä kompensatorahoituksessa kysymykseen tulevat eri ministeriöiden momenttien määrärahat on pääsääntöisesti osoitettu EU:n tavoite 1 ohjelman kansalliseksi vastinrahoitukseksi ilman, että kompensatioiden maksatusta olisi EU:n komissiossa hyväksytty tavoiteohjelmaan.

Arvioitaessa päätetyn suojeluohjelman toteutumattomuutta olisi lisäksi otettava huomioon, että mainittuun valtioneuvoston periaatepäätökseen sisältyi Metsähallitukselle velvoite alueekologisesta suunnittelusta, mikä toteutuessaan on tosiasiassa lisännyt Pohjois-Suomen suojelualueita vielä noin 100 000 hehtaarilla. Näiden menetysten osalta ei ole edellytettykään kompensatioita. Meneillään on myös yksityismetsien osalta metsälain edellyttämä erityisen tärkeiden elinympäristöjen sekä luonnonsuojelulaissa sää-

dettyjen säästettävien luontotyyppien kartoitus, mikä alustavien arvioiden mukaan lisää suojeltavia metsäalueita vielä noin 100 000 hehtaaria.

Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojeluohjelmaa koskevaan päätökseen on liitetty perustelumistio, jossa todetaan mm.: "Kompensoinnin perusteeksi otettiin ensisijaisesti suojelun välittömät vaikutukset metsätalouteen, koska ne ovat selkeimmin arvioitavissa ja kohdistuvat alueellisesti Pohjois-Suomeen. Välillisiä vaikutuksia voidaan korvata aluepoliittisella tuella, jota kohdennetaan erityisesti pohjoisen elinkeinoelämän rakennemuutoksen tukemiseen. Sekä kompensointio- että kehittämistoimet on suunniteltava paikallisten olosuhteiden ja vaatimusten mukaan." Siis kompensointioista päätettäessä haluttiin myös korostaa erillisiä kompensointihankkeita, joita ei tule sekoittaa aluepolitiikan yleisiin vaikutuksiin. Kompensointihankkeiksi on kuitenkin merkitty jälkikäteen ja nyttemmin myös päätöksenteon hetkellä selviä yleisen aluepolitiikan hankkeita.

Lapin liiton suorittamat selvitykset kompensointioiden toteutumisesta sekä rahoituspäätöksiä tekeviltä viranomaisilta saadut muut tiedot osoittavat kiistattomasti, että kompensointirahoitus on jäänyt lähes kokonaan toteutumatta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme kunnioittaen,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2003 talousarvioon momentille 35.20.22 lisäyksenä 3 000 000 euroa vanhojen metsien suojelukompensointioon ja lisää perusteluihin maininnan, että määrärahaa saa käyttää Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelusta aiheutuvien talous- ja työllisyysvaikutusten kompensointitoimiin suojelun vaikutuspiirissä olevilla alueilla valtioneuvoston periaatepäätökseen vanhojen metsien suojelemisesta (3/500/96:27.6.1996) sisältyvän kompensointio-ohjelman mukaisesti.

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 2002

Timo E. Korva /kesk
Kari Myllyniemi /kesk
Mauri Salo /kesk
Hannu Aho /kesk

Hannes Manninen /kesk
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Esko-Juhani Tennilä /vas